Schakelklas Woerden: een taalbad voor kleuters

Alweer een tijd geleden nam ik het stokje van mijn voorgangster over als leerkracht van de schakelklas Woerden. Een stokje wat ik na al die jaren nog steeds stevig vasthoudt, omdat ik het werk nog altijd met veel plezier doe. Want taal en kleuters: een leukere, interessantere, uitdagendere combi is er wat mij betreft niet!

Wat is de schakelklas? En voor wie is het bedoeld?
De naam schakelklas kan soms verwarrend zijn. Vaak wordt de term voor verschillende groepen leerlingen en verschillende leeftijden gebruikt, maar taal is altijd de gemene deler. Ook in de schakelklas Woerden ligt de focus op **taalontwikkeling** en dan specifiek op die van **kleuters**.
De schakelklas is een voorziening, waar álle basisscholen in de gemeente Woerden (en dat zijn er ruim 20), gebruik van kunnen maken. Wanneer een kleuter, vergeleken met leeftijdsgenootjes, achter blijft qua taal en extra stimulans op taalgebied kan gebruiken, kan de schakelklas een goede optie zijn. Over het algemeen zijn dat kleuters met een **'blootstellingsachterstand'**, d.w.z. kleuters die tot dan toe minder blootgesteld zijn aan de Nederlandse taal. En dat hoeven niet alleen kleuters te zijn met een anderstalige achtergrond.
De achtergrond van schakelklasleerlingen was de afgelopen jaren heel divers: o.a. Nederlands, Marokkaans, Turks, Syrisch, Oekraïens, Zuid-Afrikaans, Chinees, Thais, Birmees, Afghaans, Koerdisch.

Foto's van de schakelklas

Taal voor kleuters: wat, waar, wanneer?
De kleuters uit groep 1 én 2 kunnen twee keer per jaar instromen: aan het begin van het nieuwe schooljaar en in januari, na de kerstvakantie. In principe blijven ze dan een **heel jaar** in de schakelklas. Wanneer een kleuter grote sprongen vooruit maakt in zijn/ haar taalontwikkeling kan besloten worden om hem/ haar eerder te laten uitstromen. Natuurlijk gebeurt dat in samenspraak met school én ouders. Ook komt het wel eens voor dat een kleuter uit groep 2 in januari instroomt en dan tot de zomervakantie blijft om ondergedompeld te worden in een **'taalbad'** alvorens over te stappen naar groep 3. Kortom, bij elke kleuter wordt gekeken wat het meest passend is.

De schakelklas bevindt zich in basisschool De Achtsprong, Stromenlaan 128-A (Woerden, Molenvliet). Elke **donderdag en vrijdag** zijn de kleuters daar, bij mij, van 8.30 uur tot 14.15 uur. Maandag, dinsdag en woensdag zijn ze dus op hun eigen school; zo blijven ze in contact met hun klasgenootjes en hun eigen, directe (leef)omgeving. De ervaring leert dat kleuters flexibel zijn en doorgaans geen moeite hebben met twee verschillende 'scholen'.
Zoals gezegd kunnen alle basisscholen in de gemeente Woerden kleuters aanmelden voor de schakelklas, dus ook uit bijvoorbeeld Harmelen, Kamerik of Zegveld. Soms kan het vervoer voor ouders die verder wonen een probleem zijn. Dan kan er via de gemeente **leerlingenvervoer** aangevraagd worden. Ook dit jaar zijn er weer schakelklasleerlingen die daar gebruik van maken.

Het schakelklasprogramma in vogelvlucht
In de schakelklas zitten maximaal **14 kleuters**. Ze komen elk op hun eigen taalniveau binnen: de één spreekt nog nauwelijks, slechts enkele woorden, de ander maakt al wel korte, maar vaak nog kromme zinnen. Wat ze gemeen hebben is dat ze allemaal hulp kunnen gebruiken op taalgebied. Omdat de **groep klein** is, is er meer individuele aandacht mogelijk. Dat maakt ook dat ze zich vaak veilig voelen om meer te oefenen met de Nederlandse taal, eerder durven te spreken. En ze merken: 'Ik ben niet de enige!'. Elk jaar zie ik kleuters opbloeien in de schakelklas. Ieder van hen maakt op taalgebied progressie; van de één zijn de stappen wat groter dan van de ander.
Het uiteindelijke doel is dat de kleuters in de schakelklas meer en beter Nederlands gaan leren spreken. Om dat te bewerkstelligen ligt de focus vooral op:

- Woordenschat
- Zinsbouw
- Klankleer

Voorbeeld praatplaat Logo3000

Voor woordenschat gebruik ik met name het programma **Logo3000**, waarmee leerlingen na verloop van tijd ook thuis kunnen oefenen.
De **thema's** die ik gedurende het jaar behandel zijn voor de leerlingen 'dicht bij huis'. Juist daar ontbreekt het vaak nog aan: woordenschat gebaseerd op hun directe omgeving. Zo hebben we het in de schakelklas o.a. over: mijn lichaam, (basale) emoties, eten & drinken, in en om het huis, familie en land van herkomst, beroepen. Daarbij probeer ik regelmatig 'de wereld buiten' naar binnen te halen (b.v. klassenbezoek tandarts en politie), maar ook om 'er op uit te gaan' (b.v. bezoek aan een supermarkt en de brandweerkazerne).
Zoals bij kleuters het beste werkt, bied ook ik de 'lesstof' **spelenderwijs** aan d.m.v. kringspelletjes, samenwerkingsopdrachtjes, muziek, drama/ rollenspellen etc. In het begin is er vooral aandacht voor kennismaking en het stimuleren van het begripsvermogen, want via (taal)begrip ontstaat (taal)productie.

Samen komen we verder
Gedurende het schakelklasjaar houd ik natuurlijk contact met school én met de ouders over de ontwikkeling van het kind. Hoewel er wel eens naar gevraagd wordt is het ondoenlijk om thema's etc. met scholen af te stemmen. De kinderen hebben er ook geen moeite mee dat sommige dingen anders gaan op hun eigen school en in de schakelklas; allebei plekken waar ze spelend leren.
Ouders probeer ik altijd duidelijk te maken dat het juist helpend is als ze de **thuistaal**, de taal van het land van herkomst, levend houden. Dat is over het algemeen de taal waar ouders en kinderen samen het makkelijkst in communiceren. Maar ook de taal die kan helpen om het Nederlands sneller onder de knie te krijgen: al bekende woorden in de thuistaal worden gekoppeld ('labelen') aan nieuwe woorden in het Nederlands, waardoor het vaak beter onthouden wordt. Verder geef ik altijd aan dat thuis **(interactief) voorlezen** óók bijdraagt aan de taalontwikkeling van het kind in algemene zin. Ook al zijn er geen prentenboeken in de thuistaal (of als ouders moeite hebben met lezen), prentenboeken kunnen altijd voorgelezen worden door zelf een verhaal te bedenken bij de illustraties.
Ouders zijn vaak heel welwillend, maar ik merk dat daar in veel gevallen nog wel winst te behalen valt. Daarom staat er voor mij dit schooljaar in ieder geval een informatie-koffie-moment in de planning om ouders daarin wat handvatten te geven.

Tot slot
Ik hoop dat ik met dit stukje wat meer bekendheid heb kunnen geven over de schakelklas. Hoewel het schooljaar al begonnen is, heb ik voor eventuele late instromers nog wel een plekje vrij. In januari is er ook weer **instroom** mogelijk. Dit najaar kunnen kleuters daarvoor aangemeld worden. Het aanmeldingsformulier is te vinden op de site van Passenderwijs onder het kopje Schakelklas.
Mocht je nog vragen hebben over de schakelklas, wil je eens een kijkje komen nemen of wil je eens 'sparren' over een kleuter en zijn/ haar taalontwikkeling dan ben ik te bereiken via de mail r.devisser@stichtingklasse.nl of mobiel 06-21631698 (liefst eerst via whatsapp, dan bel ik terug).

Hartelijke groet,
Riekje de Visser
Leerkracht schakelklas Woerden